



Hans Joachim Schellnhuber  
**'Radicale transformatie van samenleving en economie'**



Louise Vet  
**'Conflict in Syrië is mede veroorzaakt door de klimaatverandering'**



Marjan Minnesma  
**'Linksom of rechtsom zal een steviger klimaatbeleid worden gevoerd'**



Polly Higgins  
**'Directeuren van kolencentrales gevangenzetten'**



Will Steffen  
**'Wetenschappelijke elite moet transitie naar duurzaam onderzoeken'**



Johan Rockström  
**'We hebben sterker politiek leiderschap nodig'**

## Vertrouw ons, wij zijn de experts

**WETENSCHAP** / Invloedrijke academici willen 'de aarde redden' door democratische besluitvorming te negeren en autoritair in te grijpen. De wetenschap staat immers aan hun kant. Die filosofie – sciëntisme – is gevaarlijk.

Rycke Zeilmaker

In de krochten van internet kon je ze altijd al vinden: extreem-ecologische groepen als de Voluntary Human Extinction Movement. Die roept op tot het vrijwillig afzien van kinderen om de aarde te verlossen van de mensheid, zelfmoord is nog beter.

Relatief nieuw is dat oproepen die tot voor kort extreem klonken, steeds vaker in de media en wetenschappelijke bladen verschijnen. Pleidooien voor autoritair ingrijpen buiten de democratische orde om zijn steeds meer gemeengoed. De meeste wetenschappers – de consensus – zouden namelijk de analyse delen dat er een ecologische

noodtoestand heerst die radicalisme rechtvaardigt. Dat signaleert de Duitse sociaal wetenschapper Nico Stehr in dagblad *Frankfurter Allgemeine*. Stehr waarschuwt dat 'mensen die gedrogeerd zijn door kennis, zo vaak vijanden van vrijheid worden'.

Hij noemt Hans Joachim Schellnhuber als een van vele voorbeelden. Deze klimaatadviseur van de Duitse bondskanselier Angela Merkel is een van de meest geciteerde klimaatwetenschappers in Duitse media. Hij is ook het brein achter de milieu-encyclic van paus Franciscus. Schellnhuber roept op tot een 'radicale transformatie' van samenleving en economie. Voor de planeet. Hoe die omslag in menselijk gedrag zich

moet voltrekken zonder autoritaire machts-greep, laat de wetenschapper in het vage. Zijn keuze van wereldprioriteiten valt in elk geval in vruchtbare aarde. Terwijl christenen in Syrië werden vervolgd door moslim-extremisten, projecteerde het Vaticaan in december beelden van bedreigde panda's op de Sint-Pieter om 'de ecologische crisis' mondiaal te agenderen.

Ook de Amerikaanse filosoof William Ophuls windt er in *Plato's Revenge: Politics in the Age of Ecology* geen doekjes om. Een technocratisch regime moet de leefruimte van mensen begrenzen. 'De natuur' – lees: wat natuurwetenschappers vinden – is voortaan maat van alle dingen. De Ameri-

Steve / iStock.com/Steve/Alamy; Hans Schellnhuber/Alamy

kanse milieu-activist en arts David Shearman pleit openlijk voor het instellen van een autocratisch regime in *The Climate Change Challenge and the Failure of Democracy* om de planeet te 'genezen'.

### Ontkenners

Nederlandse media doen vrolijk mee. De Britse jurist Polly Higgins werd recent door Milieudefensie op een voetstuk geplaatst in huisblad *Down to Earth*. De redactie verwelkomde haar oproep om directeuren van kolencentrales gevangen te zetten. De VPRO hief Higgins in november op het schild als 'Advocate van de Aarde'. Higgins zoekt een supranationale achterdeur via het Internationale Strafhof om misdaden tegen de planeet strafbaar te maken. Dus buiten de nationale soevereiniteit om. Bedrijven die zij ecologisch schadelijk acht, moeten sluiten, omdat de wetenschappelijke consensus over milieuproblematiek dergelijk radicaal ingrijpen rechtvaardigt.

Ben Doney / iStock.com/Alamy

### BEWIJS MAAR DAT HET NIET ZO IS

Toonaangevende wetenschapstijdschriften als *PNAS* van de National Academy of Sciences in de Verenigde Staten leggen steeds vaker verzochte relaties tussen een groen-politieke agenda en actualiteit.

Zo schrijft ecooloog Louise Vet van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (KNAW) in *VORK* op gezag van *PNAS* dat het conflict in Syrië mede is veroorzaakt door klimaatverandering.

Volgens *PNAS* worden de strijdende partijen dus gedreven door extreem weer. Bewijs dat het weer niet meespeelt, valt nooit 100 procent te geven. Maar een kenmerk van echte wetenschap is dat deze openstaat voor de mogelijkheid tot weerlegging. Een stelling als bovenstaande is onweerlegbaar, en daarom onwetenschappelijk.

In Nederland deed klimaatactiegroep Urgenda met juridische middelen een greep naar de macht. Met een beroep op 'de klimaatwetenschap' dwong zij via de rechter hogere CO<sub>2</sub>-reductiedoelen af. De kosten voor die doelen komen bovenop de grootste staatsuitgave in de Nederlandse geschiedenis: het SER-Energieakkoord. Volgens de Algemene Rekenkamer is er tot 2035 meer dan 70 miljard euro aan subsidieverplichtingen nodig om de energiedoelen te halen. Die 'energie transitie' ontleent uitsluitend rechtvaardiging aan de 'klimaatwetenschap'.

Geen enkel Kamerlid, afgezien van Reinetta Klever (PVV), stelde vragen over de kosten en baten. De politicus die kanteekeningen plaatst, heet al snel 'ontkenner' van de klimaatwetenschap. Die 'ontkenner'-beschuldiging is een verwijzing naar Holocaust-ontkenning. Een stempel dat dagblad *Trouw* plakt op mensen die andere prioriteiten kiezen dan klimaatwetenschap. Slechts een brief van 63 activist-hoogleraren

in diezelfde krant was nodig om bij de Kamer de sluiting van gloednieuwe kolencentrales af te dwingen. Kosten spelen geen rol.

De grens tussen wetenschappelijke autoriteit en autoritaire wetenschappers vraagt dus. Stehr vraagt zich daarom af of alleen milieuwetenschappers weten wat goed is voor de mensheid. Risico-analist en chemicus Jaap Hanekamp vindt – net als Stehr – van niet. Volgens hem is de stelling dat wetenschap op alle vragen het beste antwoord geeft, geen wetenschap. Het is een seculiere filosofie: sciëntisme.

Hanekamp publiceert deze maand in het *Journal of Contingencies and Crisis Management* zijn kritiek 'Scientism and Utopian Thought': 'Binnen sciëntisme zie je een kwaadaardige verschuiving van "wetenschap geeft ons kennis van de realiteit" naar "alleen wetenschap geeft ons kennis van de werkelijkheid". In dit geval uit naam van een verondersteld voordeel voor alle



## Beladen geschiedenis

Wat nu normaal is, kan later extreem klinken. Dat illustreert de Franse filosoof-historicus en rechtsgeleerde Jean-Louis Vullierme glashelder in zijn boek *De spiegel van het Westen. Het nazisme en de westerse beschaving*.

Neem Francis Galton (1822-1911), die de term eugenetica ('goed geboren') uitvond. Eugenetica als Galton ontleend inspiratie aan de dierfokkerij, net zoals Galtons neef, Charles Darwin, deed voor zijn evolutietheorie. De fokker selecteert de goede eigenschappen. Eugenetica meenden dat een progressieve staat net als een dierfokker moest werken. De 'slechte' mensen zouden zich te snel voortplanten, en moesten daarom uit de genenpool worden verwijderd.

Vullierme noemt ook de Amerikaanse natuurbeschermers en eugeneticus Madison Grant (1865-1937) als wetenschappelijke gangmaker. Hij liet zich inspireren door Galton. Grant schreef een boek dat Adolf Hitler 'Mijn Bijbel' noemde: *The Passing of the Great Race*. Dit boek was een mainstream-wetenschappelijke verklaring van de Europese geschiedenis vanuit eugenetisch perspectief. Grant was geen extremist, maar een zeer gerespecteerd aristocraat, bevriend met president Theodore Roosevelt.

Kwalitatieve verschillen in cultuur, intellect en beschaving verklaarde Grant niet uit opvoeding, maar vanuit de genen. Noord-Europea-

nen verdedigden de hoge cultuur, de rest de lagere. Amerika zou degenereren door immigratie van ongewenste groepen. De westerse cultuur bescherm je dus door inferieure mensen buiten Amerika te houden. Met een beroep op de eugenetische wetenschap zorgde Grants lobby in 1924 voor raciaal bepaalde immigratiewetten. Tegelijk lobbyde Grant zeer succesvol met milieuorganisaties als de Sierra Club voor wildernisparken en behoud van de bizon (zie 'Onfris Groen' op pagina 65).

Dankzij een naoorlogs pr-probleem verdween de naam Madison Grant uit de annalen van de milieubescherming. En ook 'eugenetica' als wetenschap verdween uit de openbaarheid dankzij het sciëntisme van Grant en de zijnen. Met een beroep op de autoriteit van de wetenschap van toen en een historische noodzaak streefden zij ernaar de mensheid verbeteren naar eigen ideaal. Dat sciëntisme leidde via autoritaire regimes tot humanitaire rampen.

De aristocratische agenda van 'inferieure' bevolkingsbeperking ging ondergronds met andere namen en middelen. Neem de Population Council in New York. Deze organisatie besteedt 34 procent van haar budget aan het eugenetisch aangeduide 'reproductive health' bij Afrikanen: geboortebepaling. De club is gesticht door het bestuur van de door Grant mede opgerichte American Eugenics Society (AES), die voortleeft onder de naam Society for Biodemography and Social Biology.

Wedstrijd voor 'better babies' in 1931 in de Verenigde Staten. Sciëntisme leidde tot uitwassen als het selecteren van 'superieure' mensen om beter nageslacht te krijgen

mensen in het nu en de toekomst'.

Hanekamp reageert op een publicatie in *Science* in 2015 van milieuwetenschappers als de Amerikaan Will Steffen en de Zweedse ecoloog Johan Rockström. In het artikel 'Planetary Boundaries: Guiding Human Development on a Changing Planet' bepalen zij de veilige leefgrenzen voor de gehele mensheid. Zij stellen dat sinds de Industriële Revolutie vier ecologische grenzen zijn overschreden. Er zouden bijvoorbeeld al meer diersoorten zijn uitgestorven dan zij veilig achten. Ook zou de CO<sub>2</sub>-concentratie in de atmosfeer al te hoog zijn.

Zij pleiten voor een wetenschappelijke elitegroep die 'de transitie naar duurzaamheid onderzoekt' voor het 'Systeem Aarde'. In voorzichtig academisch proza pleiten zij dus voor een door wetenschappers afgedwongen mondiale cultuurverandering. Zuiver sciëntisme, vindt Hanekamp: 'Met beroep op een historische noodzaak – wat wetenschapsfilosoof Karl Popper historicisme noemde – moet een technocraat weer de mensheid de weg wijzen. Die gedachte kan heel gevaarlijk zijn.'

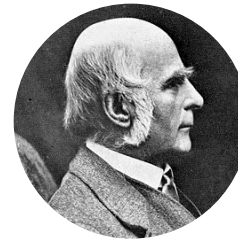
De Wageningse ecoloog Wim de Vries, mede-auteur van de *Science*-publicatie, onderschrijft een deel van die kritiek. 'Het idee dat alleen (natuur)wetenschap tot absolute kennis leidt, is inderdaad geen wetenschappelijk argument,' reageert hij. Hij onderkent ook het gevaar van wat Hanekamp het 'sciëntisme' noemt.

Zoals de Franse filosoof-historicus en rechtsgeleerde Jean-Louis Vullierme toont, heeft dit sciëntisme een beladen geschiedenis (zie 'Beladen geschiedenis' op deze pagina). In zijn boek *De spiegel van het Westen. Het nazisme en de westerse beschaving* beschrijft hij de wetenschappelijke rechtvaardiging achter projecten van rassenverbetering vanaf eind negentiende eeuw – de eugenetica. Vullierme toont dat de westerse elite de autoriteit van deze wetenschap on-

## ONFRIS GROEN

De door de eugeneticus Madison Grant opgerichte Wildlife Conservation Society (voorheen New York Zoological Society) is een van 's werelds grootste natuurclubs. Zij wiste elke vermelding van de omstrede Grant als oprichter uit de boeken. De combinatie eugenetica en milieubescherming was echter tot ver na de Tweede Wereldoorlog heel gewoon. Bescherming van raszuiverheid en de zuivere natuur waren

twee kanten van dezelfde medaille. De bedenker van het woord 'ecologie', Ernst Haeckel, was ere-voorzitter van de Gesellschaft für Rassenhygiene: een proto-nazistische groep. Julian Huxley, oprichter van de International Union for Conservation of Nature en van het Wereld Natuur Fonds, was directeur van de British Eugenics Society (BES). De zoon van Charles Darwin was president. Deze BES veranderde haar naam in 1989 in The Galton Institute, vernoemd naar eugeneticus Francis Galton, Darwins neef.



Francis Galton  
'Progressieve staat moet werken als een dierfokker'

derschreef en voor politieke doeleinden inzette. In combinatie met kolonialisme pakte dat kwaadaardig uit.

Enige historische bescheidenheid lijkt dan ook geboden wanneer iemand stelt dat de wetenschap zijn politieke agenda boven elke kritiek verheft. Niettemin pleiten academici op het blog van klimaatwetenschapper Bart Verheggen al voor strafrechtelijke vervolging van dissidente wetenschappers als klimaatneem Richard Tol, omdat ze mogelijk 'bloed aan hun handen hebben'. Volgens Tol zijn er mondiaal grotere economische prioriteiten dan kooldioxide-beleid. En dat suggereren is *verboden* in de ogen van velen die zich nu als hoeders van 'de klimaatwetenschap' zien.

Hoe kijkt Milieudefensie aan tegen de zaak? 'Of ik het eens ben met Polly Higgins, durf ik niet te zeggen voordat ik haar boek heb gelezen,' stelt Donald Pols, directeur van Milieudefensie. 'De toenemende groei van de invloed van het staatsgezag op het leven van individuen is een belangrijk punt. In naam van de strijd tegen een veelvoud van "bedreigingen" wordt de positie van de staat ten opzichte van het individu versterkt en in wetgeving vastgelegd. Wanneer "klimaat" als excuus wordt gebruikt om wezenlijke vrijheden in te perken is Milieudefensie daar geen voorstander van.' Die belofte staat genoteerd. E

## IN HET LAB

# Vóór windmolens maar tegen accu's



SIMON ROZENDAAL  
Eet een stokbroodje zalm met Broer Scholtens (voormalig de *Volkskrant*) die een goed boek schreef over windmolens.

Het is een goed boek geworden, zegt de *Elsevier*-redacteur tegen Broer Scholtens tijdens de lunch in Café Amsterdam. Hij grinnikt. De afgelopen decennia waren we concurrenten en het over veel oneens, maar altijd konden we er genoeglijk en met wederzijds respect over debatteren.

Broer is een van de betere wetenschapsjournalisten in Nederland: hij zette de wetenschapsredactie bij *de Volkskrant* op en leidde die geruime tijd. Nu heeft hij met Guido Bakema het boek *Alles over windenergie* geschreven.

### Positief

Dat boek (uitgeverij Geen Blad voor de Mond) is wel erg positief over windenergie, maar zet zoals de ondertitel belooft 'de feiten op een rij'. Niet eerder verscheen in Nederland zo'n degelijk boek over windturbines. Daaruit kunnen ook de talloze tegenstanders van windmolens putten. Twee voorbeelden. Scholtens en Ba-

kema leggen uit dat windenergie gekoppeld is aan wind-snelheid tot de derde macht. Dit verklaart waarom windmolens alleen bij flinke windenergie leveren: als de wind-snelheid met de helft daalt, daalt de stroom met bijna 90 procent (zevenachtste). Ook gaan ze in op de wet van Betz, die aangeeft dat een windmolen nooit meer dan 59 procent van de windenergie kan benutten.

Scholtens meent dat de technologie nog volop in beweging is ('wat denk je van de *direct drive generator*?' en dat windmolens in de toekomst

wel degelijk een bijdrage gaan leveren.

Dat enthousiasme heeft hij niet voor batterijen, zo blijkt wanneer we naar buiten lopen. Hij is verbaasd dat de *Elsevier*-redacteur in een half-elektrische auto rijdt. 'Je weet dat ik veertig jaar geleden geprovoerde ben op batterijen? In tegenstelling tot windmolens zijn batterijen de afgelopen decennia helemaal niet opgeschoten. En dat zie ik niet snel veranderen.' E



Degelijk boek over windmolens is wel erg positief over windenergie

